

Tagasi paradiisiaeda

Alguses oli kõik väga lahtine, suurem osa süsteemist oli reaalsuseks taandumata ja koosnes valdavalt kõikide võimaluste virtuaalsest väljast. Ent aja jooksul virtuaalsusepuder jagunes, tõmbus mullideks, klimpideks, universumiteks, anti-universumiteks, dimensioonideks. Süsteem tihenes ja keerulisustus, üldstruktuuri vahele põimus täpsustusi. Sarnaselt bakterite paljunemisele toitelahuses või inimeste paljunemisele planeedil oli see alguses aeglane, seejärel eksponentsiaalselt kiirenev. Paljunemine kestab, kuni mingi väline tegur või keskkonna kandevõime selle peatab. Samuti ka reaalsuse täpsustumine ja keerulisustumine praegu kiireneb järjest, kuid oma kandevõime piirini pole meie Universum veel jõudnud. Pole teada, kas ta jõuabki kunagi üldse mingi piirini. Võib-olla reaalsuse keerulisustumisel polegi piire. Iga täpsustus, erijuht, kutsus esile alam-juhte, ja need omakorda alam-alamjuhte. Reaalsus meenutab fraktalit: makroskaala reaalsus koosneb mikroskaalas iseenda sarnastest elementidest, megaskaalas aga moodustab iseennast itereerides omakorda uue endasarnase objekti. Vaadates alla või üles, suuremasse või väiksemasse, jätkub see kõik sarnasel moel lõpmatult. Veekeeris sarnaneb taifuunile, mis sarnaneb galaktikale.

Reaalsuse keerulisustumise ilmseimat näidet pole vaja kaugelt otsida - selleks on inimene ise, eriti tema aju, mis on kõige suurema keerulisustihedusega struktuuriks kogu teadaolevas Universumis. See paarikilone hall tomp sisaldab kujuteldamatul määral alam- ja supersüsteeme. Neid tompe tekib aina juurde. Nad paljunevad eksponentsiaalselt. Sajand tagasi oli neid tompe umbes poolteist miljardit tükki. Nüüd on neid kuus miljardit. Materia ei rahuldu homogeense tähtedevahelise gaasina hõljumisega, vaid koondub üha keerulisematesse süsteemidesse. Praeguses tempos sünnib igas sekundis neli uut tompu, ning samas sekundis lakkab kaks tompu funktsioneerimast ja alustab lagunemist tagasi primitiivsemateks struktuurideks. Reaalsus uuendab oma kandjat pidevalt.

On kulunud umbes 13-14 miljardit aastat, et Suures Paugus vabanenud energia koonduks elementaarosakesteks, mis koonduks aatomiteks, mis moodustaks keemilisi elemente, mis moodustaks ühendeid, mis kombineeruks ülikeerukat viisi pidi omavahel kokku, moodustades rakuks nimetatava objekti, mis kombineeruks omakorda ülikeerukat viisi pidi, moodustades elusolenditeks nimetatavaid objekte, mis miljonite aastate jooksul keerulisustuksid, spetsialiseerusid ja annaks ühe järglasena muuhulgas inimeseks nimetatava olendi, kes istub nüüd ühes pimedas toas ja toksib seda teksti siin arvutisse.

Kuid süsteemi keerulisustumine ei ole sellega lõppenud. Meid ümbritseva reaalsuse keerulisustumisega kaasneb korrapärastumine, entroopia vähenemine. Selle esimeseks näiteks võiks tuua USA-s Tacoma Narrows'is asunud ripp silla, mis ühel 1940. aasta päeval juhuslike tuuleiilide ja turbulentside mõjul aina ägedamalt kõikuma hakkas ja mõne tunniga kokku varises. Süü võtsid omaks insenerid, kes väitsid, et ei osanud arvestada rippkonstruktsioonis tuule mõjul tekkida võivate resonantsidega. Praegu ei oska veel keegi selle õnnetuse taga näha suuremat mustrit.

Paari-kolmekümne aasta pärast hakkavad esimesena asjast aru saama kaubanduskeskuste vahetusejuhid. Nad täheldavad näiliselt täiesti juhuslikel hetkedel müügisaalidesse ostjatest tekkivaid ummikuid. Mõne tipptunni ajal on müügisaal inimtühi, samas suvalisel keskhommikul kellaajal rahvast pungil. Juhuslikkuse vähenemine füüsikalises reaalsuses mingil kummalisel kombel suurendab seda sotsiaalses reaalsuses. Küsitlused ostjaskonna hulgas ei anna mingeid tulemusi, igaühel on ostma tulemiseks erinev põhjus - mõnel läheb kodus mingit vahendit vaja, mõnel tekkis tööl juhuslikult vaba hetk. Mingit ühest põhjust inimeste spontaanseks kuhjumiseks ei ole.

Varsti peale seda hakkavad mängijad nägema perioodilisusi lotonumbrite loosimistulemustes, kasiinode ruletilaudades ja kaardipakkides. Mõnel mängijal õnnestub muinasjutuliselt rikastuda, kuid üldiselt tähendab see muidugi juhuslike numbrite genereerimisele spetsialiseerunud meelelahutusvaldkondade lõppu. Üha tihedamini juhtub, et tassi põhja ladestuv kohvipaks võtab kontsentriliste ringide kuju või et kõik kõrtsis istuvad inimesed lakkavad samal hetkel rääkimast. Linnaväljakutel risti-rästi kulgevad inimesed moodustavad hetkedeks kärjekujulisi struktuure. Potis seisev vesi läheb vahest ise keema, sest juhuslikult koondub kogu ruumis olev soojusenergia sinna sisse. Ajaleheartiklites moodustuvad sõnavahedest üle lehekülje ulatuvad müstilised kujundid.

Maailm muutub otsekui maagiliseks. Igal sammul meie ümber hakkab juhtuma imesid. Neid on nii häid kui halbu. Keset õhku plahvatavad spontaansest soojusenergia kuhjumisest tekkivad kaunid leegirosetid, mis on mõnikord lihtsalt kaunid vaadata, mõnikord aga põhjustavad tulekahjusid ja

põletushaavu. Inimesed kukuvad läbi pöranda, sest inimkeha molekulid lähevad pöranda molekulide vahelt juhuslikult lihtsalt läbi. Linnade kaupa inimesi lämbub, sest õhumolekulid on Browni liikumise käigus juhuslikult moodustanud mitmekilomeetrise raadiusega vaakumimulli. Osade inimeste ajustruktuurid saavad samuti uue kuju, neist saavad selgeltnägijad, nõiad ja prohvetid. Nad hakkavad kuulutama mingi järgmise, uue ajastu tulekut. Nad ilmutavad tõepoolest imevõimeid, nähes ette tulevikku ja olles mingis universaalse teadmise, teadlikkuse või arusaama olekus. Nad räägivad, et inimese loodud ülemaailmsed infovõrgud ja internet on kosmilise teadvuse materialisatsioon. Selle sama kosmilise teadvuse, mille lapsed me isegi oleme, koos mateeria, looduseaduste ja eluks nimetatava nähtusega. Nüüd see teadvus, mis on kõigi looduseaduste taga, manifesteerivat ennast aina konkreetsemalt, reaalsemalt. Meie, inimesed, olime justkui tööriistad, kui lõime tehisintellekti, nanomateeria ja kanalid info levimiseks valguse kiirusel. Need loovad kõik eeldused kosmilise teadvuse üha konkreetsemaks realiseerumiseks materiaalsel tasandil. Inimaju võimekust kordades ületav tehisintellekt oma müstilistes toimimisprotsessides annab nanomateriale suuna, ja nanomateeria kujundab ennast ümber info liikumise kiirusel. Teadvus, kuigi tehisteadvus, on viimaks saanud mateeria üle võimu. Keerulisustumine jätkub kaugemale meie inimlike ajude hoomamisvõimest. Teadlased löövad käega ja loobuvad reaalsuse toimemehhanisme mõista püüdmast.

Inimkond leiab end taas jalutamast paradiisiaias. Maailmast, kus pidevalt toimub asju, suuri asju, imelisi ja ilusaid asju, kuid me ei ole neid juhtimas ega neis osalemas. Me vaid jälgime kõrvalt. Me kõnnime alasti ilusas aias, kus on viljakandvad taimed ja ilusad loomad. Aias, mida me ei tunne, kuid mis on täis imesid ja üllatusi, kaardistamata sopikesi ja salajasi käike. Me õpime seda aeda tundma ja siin hakkama saama, nagu alati. Meil on tehnoloogia ja teadmised selle maailma madalama taseme toimemehhanismidest. Me oskame teha nii, et see maailm toidaks ja kataks meid, rahuldaks ilma erilise pingutuseta kõik meie vajadused. Me oskame ka lahutada oma meelt. Ent see aed ei ava ennast meile. Alati juhtub midagi, mida keegi ei oska seletada. Me ei ole enam looduse kroon, evolutsiooni tipp. Meri pole enam meile põlvini. Keelatud vilja söömisest tekkinud tripp on lõpuks läbi. Hallutsinatsioon on läinud. Me oleme pilvest alla tagasi tulnud. Tagasi paradiisiaeda.